

university of groningen

De vrijetijdseconomie als kans voor het bevorderen van de brede welvaart in Groningen

Presentatie voor Statenleden van de Provincie Groningen, Provinciehuis Groningen, 7 september 2022

Jouke van Dijk
 Hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse, Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen;
 Voorzitter SER Noord-Nederland

Email: jouke.van.dijk@rug.nl Website: www.joukevandijk.nl

1

university of groningen

Waar gaan we het over hebben?

- Hoe staat Groningen ervoor: Economie, Arbeidsmarkt en Brede Welvaart
- Kansen voor toerisme / vrijetijdseconomie: Wat is daarvoor nodig?

2

university of groningen

Groei banen per COROP-regio tussen 1996 en 2020:

- Oost-Groningen blijft achter
- Delfzijl enige regio met afname banen

Kaart 1. Groei banen per COROP-regio tussen 1996 en 2020

3

university of groningen

Werkgelegenheidsgraad: aantal banen per 1.000 inwoners 15-65 jaar lager dan NL

Aantal banen per 1.000 inwoners 15-65 jaar

“Langmanrapport” en “Kompass voor het Noorden”: in 1996 zijn **43.000 banen** nodig om de achterstand in de werkgelegenheidsgraad gelijk te trekken met Nederland gemiddeld. In 2020 is dat: **64.000 banen!** → Achterstand Noorden neemt toe!

4

university of groningen

Grote verschillen in banengroei binnen de provincie: Stad en Westerkwartier beter dan Bevingsgebied en O-Gron.

Figuur 3.3 Ontwikkeling werkgelegenheid in de vier deelregio's tussen 2006 en 2018

Ontwikkeling werkgelegenheid (index 2006=100)

Bron: Atlas voor gemeenten op basis van Lisa

5

university of groningen

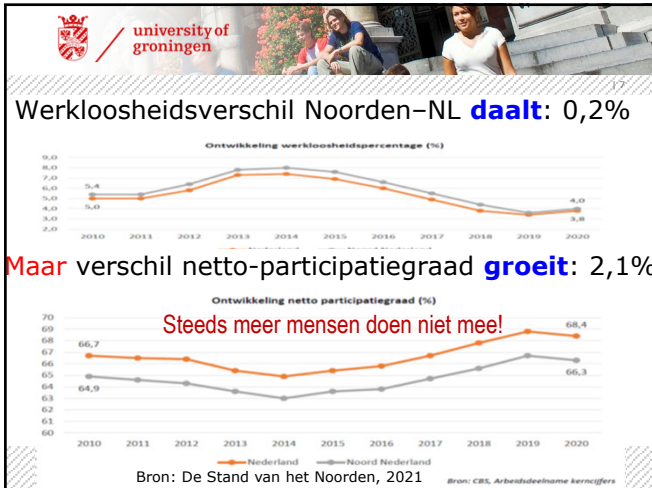
Banengroei 2006-2018 in Groningen vooral in de diensten

Figuur 2.6 De bijdrage van sectoren aan de groei van de werkgelegenheid in Groningen tussen 2006 en 2018

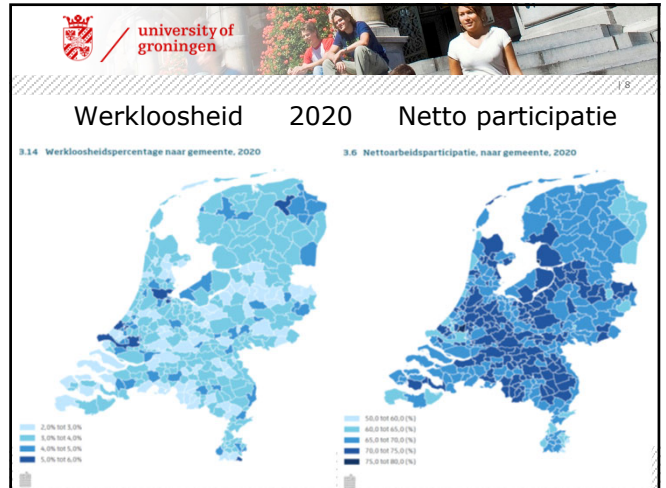
ontwikkeling aantal banen tussen 2006 en 2018

Bron: Atlas voor gemeenten op basis van Lisa

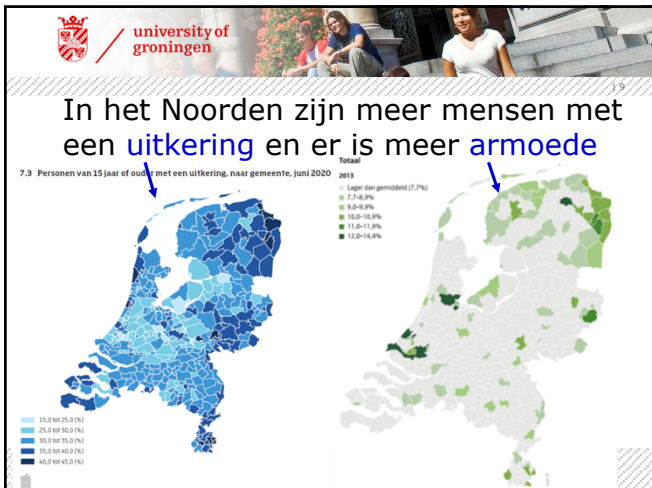
6

7

8

9

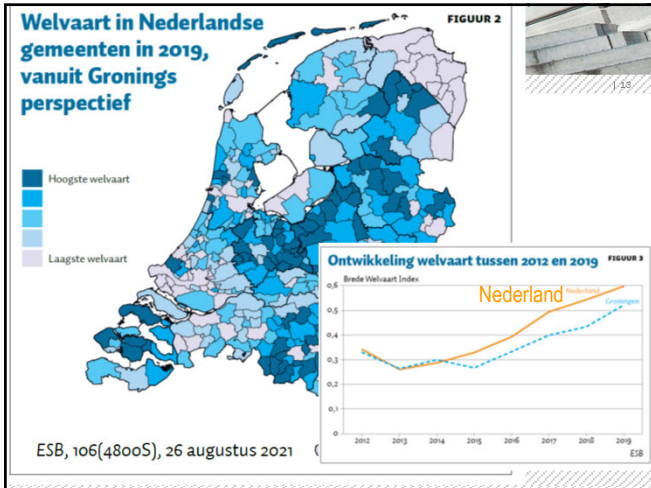
10

11

12

13

Inclusieve Arbeidsmarkt: Kansen voor iedereen!?!?

De centrale vragen voor de participatiesamenleving:

1. Hoe zorgen we er voor dat organisaties **kwantitatief** en **kwalitatief** aan **goed geschoold** personeel komen?
2. Hoe zorgen we ervoor dat **iedereen** zijn of haar talenten kan **benutten** in een **passende** baan?

→ ofwel: het gaat om **brede welvaart: iedereen moet meedoen en duurzame inzetbaar zijn!!**

Dit zijn nog steeds de relevante vragen, maar de context is met corona wel even heel snel heel anders geworden.

14

Waar liggen de kansen van de vrijetijdseconomie voor het vergroten van de Brede Welvaart?

15

RESEARCH- EN INNOVATIESTRATEGIE VOOR SLIMME SPECIALISATIE (RIS3) VOOR NOORD-NEDERLAND 2021-2027

- Van een lineaire naar een circulaire economie
- Van fossiele naar hernieuwbare energie
- Van zorg naar (positieve) gezondheid
- Van analogoog naar digitaal

SPECIALISATIES DOOR TRANSITIES 'NOORD-NEDERLAND: CIRCULAIR, GELUKKIG EN INCLUSIEF'

Doel is het vergroten van de Brede Welvaart: waar liggen de kansen?

SER Noord-Nederland:

1. Energietechniek en -transitie;
2. Groene chemie;
3. Smart Industry;
4. Agrifood & Health;
5. Watertechniek;
6. Digitalisering;
7. **Toerisme/Vrijetijdseconomie**

Cruciaal: Human Capital, ofwel geschikt personeel
Kennis? → Universiteit van het Noorden
Meer inwoners? → Deltaplan

16

Kerncijfers toeristische sector Groningen 2019:

- Circa 18.880 banen (fulltimers, parttimers en uitzendkrachten, LISA 2020);
- 4.420 vestigingen (LISA 2020);
- circa 804.000 gasten, waarvan 30% afkomstig uit het buitenland, waarvan het overgrote deel (94%) uit Europa komt en daarvan weer het grootste deel uit Duitsland (58%) (CBS-Statline, 2020); circa 1,74 miljoen overnachtingen (CBS-Statline, 2020);
- Eind 2019 waren er 259 verblijfsaccommodaties, waarvan 129 hotels, 86 kampeerterrainen, 25 huisjesterreinen en 19 groepsaccommodaties (CBS-Statline, 2020).
- Van de beschikbare accommodaties in het noorden is circa 15% in Groningen te vinden (Fryslân 49% en Drenthe 36%) (CBS-Statline, 2020).
- Eind 2019 waren er 28.853 slaapplekken, waarvan 6.736 in Hotels, 17.280 op kampeerterrainen, 3.796 op huisjesterreinen en 1.041 in groepsaccommodaties (CBS-Statline, 2020).
- Van de beschikbare slaapplekken in het noorden is circa 12% in Groningen te vinden (Fryslân 44% en Drenthe 44%) (CBS-Statline, 2020).
- Fryslân investeert jaarlijks 5,8 miljoen, Drenthe 3,9 miljoen, Groningen ruim 1 miljoen.

PRESTIEFTE INDICATOR	GRONINGEN	NOORD-LAND
Ontwikkeling toeristische overnachtingen 2016-2019 Bron: CBS, Statline - SLA, 2020	+19,7%	+16,2%
Ontwikkeling werkgelegenheid toeristische sector 2016-2019 Bron: LISA, 2020	+14,4%	+9,7%

De basis is er en de groei komt op gang →

17

24 GRONINGEN

Toerist (iets) positiever over provincie

Bezoekers roemen de rust, ruimte en natuur in Groningen

Groningen is erg onbekend: toeristen die in Groningen geweest zijn, zijn lovend (cijfer 7,8), maar die er niet recent geweest zijn niet: 6,4

Met de veerpont naar Noorwegen

Wie naar Scandinavië wilt, maar niet wilt vliegen? Dan is de veerpont naar Noorwegen een goede optie. De veerpont naar Noorwegen is een unieke manier om de natuur te ervaren. De veerpont naar Noorwegen is een unieke manier om de natuur te ervaren.

18

IN HET NIEUWS 3 EN

Toerist ontdekt het Noorden

Winsum bedolven onder toeristen

Sinds Winsum is uitgeroepen tot allermooiste dorp van Nederland wordt het overlopen door toeristen.

'Zo mooi maar ook druk en best verpauperd'

NORMAAL ZIJN WE AL BIJ MET TIEN TWAAVE BEZETTE PLEKKEN

Toerisme speerpunt rondom Blauwestad

'Investering in dorpen goed voor leefbaarheid en uitstraling'

De gemeente Winsum is uitgeroepen tot allermooiste dorp van Nederland. Sinds de uitverkiezing in 2018 wordt het dorp overlopen door toeristen. De gemeente is erop toegevoerd dat het dorp nu 'best verpauperd' is door de toeristen. De gemeente heeft daarom een plan van aanpak opgesteld om de leefbaarheid te behouden. De gemeente wil de dorpen in de omgeving van Blauwestad speerpunt maken van toerisme. Dit kan de leefbaarheid verbeteren en de uitstraling van de regio versterken.

Er is gebrek aan parkeerplaatsen en fietsroutes

De gemeente heeft een plan van aanpak opgesteld om de leefbaarheid te behouden. De gemeente wil de dorpen in de omgeving van Blauwestad speerpunt maken van toerisme. Dit kan de leefbaarheid verbeteren en de uitstraling van de regio versterken.

19

IN HET NIEUWS 7

Waddenkust wil alleen belevingstoerist

De Waddenkust, van Bad Nieuwe Schans tot Oost-Helder, gaat op zoek naar toeristen die willen genieten van de natuur, met behulp van verblijven en postkaarte routes.

Dark Sky-toerisme: kans tegen krimp

Een duistere nacht waarin sterren fonkelen, dat kan een toeristisch pluspunt zijn voor het Noorden. Dat toerisme moet wel passen bij aard en schaal van het gebied.

Maks van verlichting van de lucht boven Nederland

WEC: Wereld Erfgoed Centrum Lauwersoog

Green massa's, wel kleine groepen individuele rustzoekers

Wij hebben van de stad en de kust. Dat gaan we niet laten!

De Waddenkust, van Bad Nieuwe Schans tot Oost-Helder, gaat op zoek naar toeristen die willen genieten van de natuur, met behulp van verblijven en postkaarte routes. Dark Sky-toerisme kan een pluspunt zijn voor het Noorden. Het Waddenkusttoerisme moet wel passen bij de aard en schaal van het gebied. Het Wereld Erfgoed Centrum Lauwersoog is een belangrijk onderdeel van de toeristische ontwikkeling. Groene massa's en kleine groepen individuele rustzoekers zijn belangrijke doelgroepen. De gemeente wil de dorpen in de omgeving van Blauwestad speerpunt maken van toerisme.

20

10 economie

Met 21 knopen naar Noorwegen

400 kilometer op een contour-tabeltje boot in plaats van 1100 kilometer over de weg.

Je vakantie begint straks in de Eemshaven

Over enkele weken vertrekt de eerste boot naar Kristiansund. De Groninger bootmaatschappij Toerisme, Gok en Kolektor Mollakoff, moet de wereldwijd bekendste bootmaatschappij van Nederland worden.

Nieuwe reizigers digitaal aanpak

Noren komen op hun beurt haarnaarbeurt omdat ze steden willen bezoeken

De bootmaatschappij Toerisme, Gok en Kolektor Mollakoff, moet de wereldwijd bekendste bootmaatschappij van Nederland worden. Nieuwe reizigers digitaal aanpak. Noren komen op hun beurt haarnaarbeurt omdat ze steden willen bezoeken.

21

3

Zo ziet de markt voor Nederlandse vakantieoningen eruit

In de pandemie kochten veel particulieren een vakantiehuis in Nederland. Het FY en het Kadaster deden onderzoek naar de prijzen en locaties van vakantieopsteden. Grote vakantieparken in toeristische gebieden zijn in trek.

Aantal vakantieopsteden per provincie

Aantal vakantieopsteden per gemeente

Opbrengst van vakantieopsteden

Opbrengst van vakantieopsteden per provincie

Opbrengst van vakantieopsteden per gemeente

Opbrengst van vakantieopsteden per provincie

Opbrengst van vakantieopsteden per gemeente

22

Er wonen 15 miljoen mensen binnen 500 km afstand: een hele grote potentiële toeristen markt!

7 mln Randstad
5 mln Ruhrgebied
2 mln Hamburg
0,5 mln
0,1 - 0,3 mln
< 0,1 mln

Vrijtijdseconomie kan topsector worden in de regionale economie van Groningen!

Map showing population density within 500 km of Groningen. Major regions highlighted include the Randstad (7 million), Ruhrgebied (5 million), and Hamburg (2 million).

23

university of groningen

Er is heel veel geld, regionaal (NPG 1,15 miljard), nationaal (Groeifonds) en Europees (JTF, EFRO. Etc. > 500 miljoen), maar integrale visie op de besteding en relatie met brede welvaart is mager.

Eén gemeenschappelijke visie met ondersteunende fondsen

Advies SER NN

2021 → **Toekomstbeeld 2050**

Diagram showing funding sources: ESF, NPG, EFRO, JTF. An arrow points from 2021 to Toekomstbeeld 2050, with 'Advies SER NN' written above it.

24

Conclusie

- De regionale economie van Groningen doet het goed, vooral de Stad en Westerkwartier, maar het Noorden en Oosten blijven achter.
- Een grote groep doet niet mee, soms al van generatie op generatie
- **Hoe creëren we een gezonde regionale economie met verdienvermogen waar iedereen mee kan doen? Er is veel geld via NPG, JTF, EFRO etc.**
- Inzetten op kapitaalintensieve industrie in de chemie en de energietransitie, windmolens, waterstof, kerncentrale, datacentra?
- Of inzetten op wonen of de groeiemarkt van de vrijetijdseconomie?
- **Wat draagt direct of indirect het meest bij aan de brede welvaart, ofwel: wat heeft de burger in Loppersum en Oude Pekela eraan?**
- **De vrijetijdseconomie creëert praktische banen, ook in de Ommelanden en kan daarmee zorgen voor een breder draagvlak voor voorzieningen en dat is goed voor de leefbaarheid en de brede welvaart.**

25

Wat is daar voor nodig?

- Een aantrekkelijk aanbod om het gebied te bezoeken, zowel voor de eigen inwoners als mensen van buiten: de stad, mooie dorpen, mooi landschap, UNESCO Werelderfgoed Waddenzee, UNESCO Geopark De Hondsrug, de musea, etc. Iconen helpen! Wat kan er nog meer?
- **Goede voorzieningen:** hotels, restaurants, fietsverhuur, botenverhuur, vermaak voor kinderen, goede bereikbaarheid (Lelylijn!), etc. Dit vergt ondernemerschap, goed opgeleid en gastvrij personeel en investeringen.
- **Goede communicatie** naar de juiste doelgroepen bezoekers over wat Groningen te bieden heeft en hoe je daar gebruik van kan maken.
- **Draagvlak bij de bewoners:** de vrijetijdseconomie is geen bedreiging voor hun rust, maar een kans om de leefbaarheid in hun dorp te bevorderen omdat de supermarkt en het dorpscafé open blijven en meer mensen een baan krijgen. **De basis ligt er, maar er kan nog veel meer!**
- **Fryslân investeert jaarlijks 5,8 milj., Drenthe 3,9 milj. Groningen ruim 1 milj.**

26

Dank voor uw aandacht

27